

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

Václav Klaus:
Protrhává se přehrada?

Ivo Strejček: Benoît Rittaud
na návštěvě v IVK

Ladislav Jaki: Energetika.
Pojmenujme příčinu nouze

Ivo Strejček: Zastropování
jako vysvobození?

Jiří Weigl: Glosa povolební

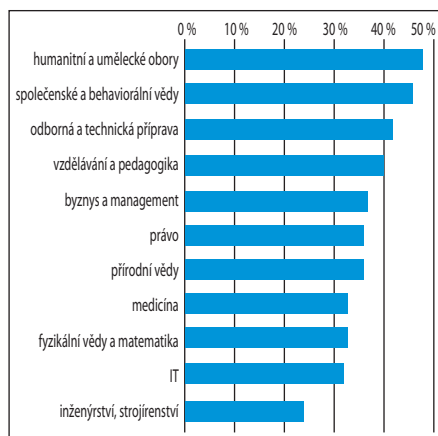
Václav Klaus:
Budoucnost už začala

Filip Šebesta: To byla královna

ZÁŘIJOVÝ GRAF IVK

Vysokoškolské obory, kterých studenti nejvíce litují

Podíl studentů, kteří by si vybrali jiný obor, z celkového počtu studentů daného oboru v USA (2021)

Pramen: The Washington Post, 2022

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 15/29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz
IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 30. 9. 2022

Protrhává se přehrada?*

Václav Klaus

Inflace, strmě rostoucí ceny energií – myslíte si taky, že to povede k největšímu hospodářskému a společenskému nárazu do zdi od roku 1990?

V té Vaší otázce jsem si povšiml pro mě překvapivého budoucího času. Já myslím, že s naší ekonomikou se už leccos naprosto děsivého děje delší dobu. Váš budoucí čas není na místě. My máme největší inflaci, jakou kterýkoliv živý člověk v naší zemi zažil. Podotýkám, že začátek 90. let je jiný příběh. Narovnat ceny po pádu komunismu, to nebyla inflace. To bylo posazení cen na úroveň, na jaké by zhruba být měly. Za druhé: současná inflace byla dlouho budována politikami vlád u nás i v cizině, a centrálními bankami u nás i v cizině. Myšlenka, že bychom se jí zbavili za týden, za měsíc, je legrační. Jako makroekonom vím, že při odchodu z inflace neexistuje žádné měkké přistání. Nevím, že by byla někdy zrušena inflace, aniž by došlo k následujícímu ekonomickému zastavení a recesi.

Pokud se na inflaci zadělávalo dlouho, říkáte tím vlastně, že naše stávající vláda za ni až tak nemůže.

Mohou za ni všichni, dlouho dozadu, bez rozdílu. Vláda, která je u moci dnes, s tím už celý letošní rok mohla tisíckrát něco dělat. Ona na to ještě nesáhla, neprovedla ještě jeden jediný protiinflační krok. A já se tomu nedivím. Oni ve svých volebních programech nic o boji s rodící se inflací neměli, nechtěli na to být připraveni. Místo toho pořád melou slovo Babiš. Dnes a denně. Babiš ze svých čtyř let předsedy vlády měl první dva roky rozpočtově mimořádně úspěšné, a druhé dva roky mimořádně neúspěšné. V součtu těch čtyř let Babišova vláda ohledně rozpočtového deficitu není o nic horší než vlády Sobotkova a Nečasova. V tomto smyslu laciná výmluva na Babiše je falešná. Já jsem křičel za covidu, že takhle se peníze vyhazovat nemají, zatímco dnešní vláda, tehdejší opozice, nonstop křičela na Babiše,

* Rozhovor pro Týdeník Echo vedl Daniel Kaiser, 15. září 2022.

že se má vyhazovat peněz více a pomáhat kompenzovat všechno možné i nemožné. V tomto ohledu je Fialova vláda dokonalým pokračováním vlád předchozích.

Jak Fialova vláda Babišův rozpočet na letošek v běhu seškrtala, ani to jí nepřičtete k dobru?

Tu otázku nemyslíte vážně. Pro mě, který prosazoval princip vyrovnaného státního rozpočtu, myšlenka, že téměř 300miliardový deficit rozpočtu je základem proti inflaci, zní neuvěřitelně.

Druhý velmi neblahý faktor v naší ekonomice jsou astronomické ceny energií.

Mně se o cenách energií mluví strašně špatně. Připodobnil bych to k veliké přehradě na řece, kdy se pod přehradou nalézá vesnička. Vesničané občas protestují vidouce, že přehradou protéká voda a občas někde praská. Nikdo je nebere na vědomí. Pak se přehrada protrhne, všichni chtějí tu

EDITORIAL

Svět se po prázdninách, jak se dalo očekávat, roztočil nebyvalým tempem. Na přelomu srpna a září v Moskvě zemřel Michail Gorbačov. Srovnání se současným ruským vedením se nebylo možné vyhnout. Jeho kooperativní přístup a neagresivita byly klíčové. V tom byl tolik odlišný od všech svých předchůdců a dnes se dá říct, že i nástupců. Jen o týden a několik dní po sovětském vůdci odešla také britská královna Alžběta II. Pro mnohé i mimo ostrovní království se smrt britské panovnice stala symbolem konce jedné éry. Pokus o její reflexi si můžete přečíst v závěru tohoto čísla.

Na východní frontě zdaleka nebyl klid. Horečná aktivita ukrajinské armády před příchodem podzimního špatného počasí a proslulé rasputice, přinesla, alespoň podle zpráv, které máme k dispozici, Ukrajincům úspěchy. Ty posléze nepřímo potvrdila Putinem vyhlášená mobilizace a organizace referend o připojení k Rusku na dobytých donbaských územích.

V Českých zemích se ale také děly převratné věci. Sešla se sedmdesátitisícová demonstrace na Václavském náměstí. Její účastníci byli politickým a mediál-

(Pokračování ze strany 1)

ním provozem onálepkování jako průšvih. Mnozí se později vymlouvali, že to mysleli jinak, ale džin už byl z láhve vypuštěn. Autentické, nikým nenadiktované obavy a strach o budoucnost pramenící zejména z probíhající energetické krize a pocit, že je vláda ignoruje, to bylo pro naprostou většinu demonstrujících hlavním motivem, proč se „pod koněm“ sejít. Velmi záhy po proběhlé akci a oznámení dalších podobných se ledy začaly hýbat. Přišlo slavné „zastropování“, hlavní marketingový tahák předvolební kampaně vládních stran. A následně proběhly obecní a první kolo senátních voleb. Jako vítězná si je interpretovaly obě strany.

O všech těchto tématech jsme psali a můžete si o nich přečíst, jak v tomto vydání, tak i na našich stránkách. Na závěr ještě pár slov o našich aktivitách. V IVK jsme uspořádali zajímavou diskusi s francouzským klimarealistou Benoît Rittaudem (viz text I. Strejčka), Václav Klaus navštívil město Brno a jižní Moravu, vydali jsme *Newsletter plus* o inflaci avizovaný v minulém čísle a do tisku připravujeme novou publikaci o rozdělení Československa u příležitosti třicátého výročí od jednání ve vile Tugendhat.

Věřím, že vás i toto vydání našeho *Newsletteru* zaujme.

Filip Šebesta

katastrofu okamžitě vyřešit, nějak zastavit tok řeky skrze tu protrženou přehradu. Těmto náhle hyperaktivním lidem já říkám, nerad: Žádné takové řešení není, měli jste posledních x let poslouchat varování, že beton v přehradě praská. My jsme přesně v této situaci. Pohyb cen energií je produktem minulé doby, a jako takový se nedá odstranit žádným mávnutím kouzelným proutkem. To snad dneska ví už úplně každý. Můžeme diskutovat jak o nadměrném růstu množství peněz v ekonomice a agregátní převaze poptávky nad nabídkou, tak o nejrůznějších bláznivostech v energetické politice – o naprosté přeregulovanosti energetického trhu, zelené politice Evropské unie a Green Dealu, emisních povolenkách, zastavování uhelných dolů a jaderných bloků. Prasknutí přehrady je součtem dlouhodobých příčin. Musím říct, že ceny energie žádné jednoduché, natož rychlé řešení nemají.

Troufnete si to nějak vyčíslit, jaký podíl má zelená politika a jaký Putin a válka na Ukrajině?

Věci tohoto typu se nedají kvantifikovat, každý, kdo se o to pokouší a uvádí nějaká čísla, pouze předstírá znalosti. Včera jsem četl podobnou diskusi v jednom německém týdeníku. Jeden z diskutujících hezky řekl: „ze tři

zdrojů energie dva zablokujete a pak se divíte, že Vás majitel toho třetího zdroje vydírá.“ To je téma k diskusi, nikoli kvantifikace.

Pokud ta vesnice pod přehradou má starostu, bude asi ve chvíli, kdy se přehrada protrhává, něco dělat.

To měli naši politici už dávno vystoupit z Green Dealu, už dávno měli oznámit: Žádné odpustky alias emisní povolenky, žádné zavírání dolů. Oni to neříkali. I dnešní předseda vlády Fiala loni v květnu se coby opoziční předák vyjádřil naprosto jasně, že Green Deal je realita a pro českou ekonomiku OK. Pak je ale i on spoluviníkem celého toho tragického procesu.

Ceny energií utržené ze řetězu nadělávají ohromnou paseku teď, v reálném čase. Máte představu, co se děje v terénu?

Určitě jsme v debatě o rostoucích cenách energií mylně sklouzávali k optice jednotlivce, osamocené babičky žijící v panelákovém domě, která nemůže utéci k levnějšímu dodavateli tepla. Samozřejmě že pozornost věnovaná jedincům je na místě, ale důležitý je i tragický vývoj pro ekonomiku, pro podniky nejen malé, i střední a velké – pro všechny firmy. Výsledkem bohužel ani nemůže být nic jiného než další růst cen a další inflace, a pád jednotlivých podniků. Třetí oblast, v níž se dopady začínají projevovat, je sféra veřejných institucí – od škol po nemocnice, sportoviště atd. Jestli někdo nepochopí, že s těmito cenami není možné žít tak, jak jsme žili dosud, tak jsme nepochopili ze dneška vůbec nic. Zatím to pochopení daleko nepokročilo. Veřejná debata se zdráhá pochopit, že už to dál nejde, zatím se – často i v energetice – řeší podružnosti. Když čtu zoufalý článek, jak v osmatisícovém městě budou mít problém udržovat zimní stadion, aby děti měly kde bruslit, tak se i já, celoživotní sportovec, musím ťukat do čela. Skončí svět, nebo co se stane, když se tam v září, kdy je venku 22 nad nulou, nebude bruslit? Já jsem jako dítě zažil Prahu, kdy byl na Štvanici jeden zimní stadion pro milionové město.

Stadion pro děti a svícení zbudarma na hotelu zřejmě vyřeší cena.

Ceny to zařídí. Teď jde o to, aby nevytlékly někam, kam v žádném případě nepatří, a při té příležitosti aby nezničily tisíce lidských životů, tisíce firem a stovky institucí. To je úkol pro tuto dobu.

Reaguje naše vláda adekvátně? Fakt je, že zhruba před dvěma týdny jakoby se konečně probudila.

Nedělejme si iluze. Vláda se ještě neprobudila, a nedělá vůbec nic. Fráze o jakémisi úsporném tarifu, který pořad není přesně vydefinován a který je pouze jistou formou sociální politiky, jsou jen prázdné výrocky.

Náš rozhovor vyjde příští čtvrtek. Podle dosavadního plánu by se den nato měl ve sněmovně přijímat zákon, který by zastropoval jak ceny plynu, tak ceny elektřiny. Můžeme si o nich myslet, co chceme, ale oproti úspornému tarifu už je to přece jen razantní krok.

Krok je to možná razantnější, na druhou stranu i neekonomové, pokud tedy prožili komunismus, vědí, že zastropování cen vytváří další ekonomickou nerovnováhu s tím výsledkem, že produktu, jehož cena je zastropována, bude nakonec nedostatek. Budou fronty na elektřinu, v nepřeneseném i přeneseném slova smyslu. Zastropování cen je prvek vytváření nerovnováhy na trhu, z definice. Tečka. Zastropovaná cena musí být nějak kompenzovaná. Z čeho to bude pan Síkela kompenzovat? Máme zločinných 300 miliard deficitu státního rozpočtu, tak to ještě zvýšíme na 400 nebo na kolik?

A může jakákoliv vláda ve chvíli, kdy ceny energií reálně decimují místní průmysl, nekonat, rezignovat být na krátkodobé řešení?

Základem ekonomie je odlišovat krátké a dlouhé období. Žádné krátkodobé řešení energetické krize fakticky neexistuje. Krátkodobé řešení bude vytvářet jen nové distorze, anebo, pokud by krátkodobým řešením byly kompenzace, další deficity, další tisk peněz. Protržená přehrada zkrátka krátkodobé řešení nemá. Jistěže se teď mohou provádět menší a větší hlouposti, ale neoznámíme-li, že vystupujeme z Green Dealu, že rušíme emisní povolenky, že otevíráme všechny možné i nemožné energetické zdroje, tak o žádném řešení nemá vůbec smyslu hovořit. A jen se chlácholíme navzájem.

Jak reálné je pro Českou republiku vystoupit jednostranně z Green Dealu a unijní klimatické politiky?

To tedy moment. Reálné je všechno. Byl snad Brexit legitimní podle smluv, které Británie kdysi podepsala? Prostě nastává nová ekonomická i politická realita, kdy oznámení o odchodu z Green Dealu by bylo úplně normálním rozhodnutím každé racionálně uvažující vlády. Ne vlády držené u moci zelenými aktivisty. Naše pětikoalice odchod z Green Dealu nikdy nedopustí, radši bude živit spekulace, co všechno by to způsobilo a jak by se na nás zlobil soudruh Timmermans, nedejbože soudružka Leyenová.

Vy jste jako prezident na jednom summitu EU nakonec taky podpořil závěry o nutnosti přijmout evropskou ústavu. Nevzepřel jste se. Chci se zeptat, jakému tlaku je na takovém summitu vystaven odmítavající politik středně velké země.

Já bych se na summitech neostýchal vystoupit proti hlavním vládcům Evropské unie za jednoho jediného předpokladu: že bych měl pocit, že jedním v souladu s vládou, parlamentem a vůlí lidí. Ale to může

udělat Orbán, který má za sebou jasnou ústavní většinu. Já jsem za sebou měl mne nepodporující Paroubkovu, Topolánkovu a Fischerovu vládu, resp. vlády. Tehdy jsem mohl protestovat v diskusi, ale neměl jsem sebemenší mandát něco ze závěrů summitů vetovat.

Vyžadují ty summity železné nervy?

Jistě. Ale nic si nenalhávejme. Česká politická reprezentace není sebevědomá. Naši ministři odezírají z úst hlavních představitelů EU, a co se jim zdá, že se od nás čeká, odříkají.

Petr Fiala ještě na univerzitě psal texty k evropské integraci kritické, na internetu koluje jeho projev z kongresu ODS v roce 2014, kde říká, že energetická politika EU je proti zdravému rozumu. Jak si vysvětlujete jeho posun?

To se zeptejte jeho, já nevím, jestli mluvil upřímně tehdy, nebo mluví upřímně dnes.

Vy s ním máte zkušenost, znáte ho.

Neznám ho. Já jsem se v politice stýkal s Fialou rektorem univerzity, několikrát jsem byl účastníkem Konference rektorů. Jako politika jsem ho nikdy v životě nezažil. Za mě on v politice nebyl.

Myslel jsem to tak, že jste se s jeho intelektuální skupinou z Brna potkával ještě předtím, tedy přísně vzato když byl mimo politiku.

Počkejte, to že jsem se několikrát zúčastnil debat v jejich CDK (Centrum pro demokracii a kulturu - pozn. red.), to ano. Publikoval jsem v jejich Kontextech, což jsem považoval za mimořádně pěkný časopis. Ale myslím, že Fialovým vstupem do politiky se všechno strašně posunulo.

Hypoteticky: kdyby dal premiér na Vaši radu, Vy byste ho od zastropování cen energií zrazoval?

On se se mnou radit nebude, nechce, vědomě se jakémukoliv kontaktu se mnou vyhýbá. Takže nevidím důvod, proč bych mu radil, byť na dálku.

Ptal jsem se proto, aby si čtenář neříkal: Klaus ví, co je špatně, ale konstruktivní rady sám nemá.

Já navrhuji konstruktivní radu, abychom nechali trh na pokoji a nepletli se do něj, abychom zrušili zelené myšlení, abychom přestali věřit na to, že lidmi způsobené emise CO₂ diktují klima na Zemi, abychom zrušili emisní povolenky. Protože když tu politiku ponecháme tak, jak probíhá, zbývá nám jediná šance: Kompenzovat. Což je možné, když zelená politika dopadá na deset procent obyvatelstva a firem. Ve dvaceti procentech už je to možné těžko. A u padesáti procent a výš to kompenzovatelné není. Abych radil, jak ty kompen-

zace udělat o trošku chytřeji, k tomu fakt nemám motivaci. Navíc - pořád, i v našem rozhovoru, opakují vazbu cen na obecnou inflaci. Bez zastavení inflace jako celku se nestane nic ani s cenami energie. Takže já bych hlavně bojoval s inflací a nerozšiřoval bych ji nepřetržitými obřími deficity státního rozpočtu. Nenechal bych se zastrašit atakem na růst úrokových sazeb naší centrální bankou, jak se nechává zastrašit dnešní guvernér. U nového guvernéra je to myslím mixáž jeho názorů ekonomů, a tlaku, který je vyvíjen koneckonců i prezidentem. Nevíme, co ten prezidentovi při jmenování slíbil. Pokud bude pořád fungovat inflační rozpočtový kanál, což je vládní politika, a měnový inflační kanál, což je politika centrální banky - pokud budou oba tyto kanály otevřeny a budou jimi proudit peníze, tak žádné řešení žádných cen není. Ani cen energetických. Tohle není hraběcí rada, ale alfa a omega jakéhokoliv uvažování ekonomů.

Má být třicet procent ČEZu dostátné?

Já samozřejmě přísahám na privatizaci jako zásadní předpoklad systémové změny od komunismu ke kapitalismu. Z toho ale neplyne, že musí být k nějakému datu zprivatizován konkrétní, jednotlivý podnik. Uvedu extrémní příklad, Českou poštu. Jestli Česká pošta bude zprivatizována, se mi zdálo irelevantní. Důležité vždycky bylo umožnit vstup do odvětví - což se stalo. No a ČEZ je mezní případ. Myslím, že by nebyl konec světa, kdybychom ho v jednu chvíli nezačali částečně privatizovat. Jaký teď udělat s ČEZem násilný krok, nevím. Výmluvu na pana Šnobra a menšinové akcionáře já neberu.

Proč je to od ČEZ výmluva?

ČEZ menšinové akcionáře používá jako argument, proč nemůže to či ono. Já myslím, že s těmi svými 70 procenty v ČEZu může stát dělat mnohem razantnější politiku.

Ta částečná privatizace ČEZ proběhla už za vás, v 90. letech. Byla to zpětně viděno chyba?

Mohla to být chyba. Ale tehdy jsme žili v absolutně jiném paradigmatu, žili jsme v respektu k většinovosti. Tehdy ještě nezvítězilo současné myšlení, že menšiny mají vždycky pravdu, a za každou cenu mají být podporovány. Tehdy jsme považovali za samozřejmé, že platí hlas většiny.

Žijeme v době, kdy lidé poprvé dostávají účet za zelenou politiku. Vidíte v tom při vši hrůznosti situace šanci nabourat zelený konsensus?

První půlka odpovědi: Bez toho, že by zelená politika měla viditelné a hmatatelné hrůzostrašné důsledky, se s tím udělat nedá nic v žádném případě. Je jasné, že čistě ro-

zumovými argumenty se zelené zastavit nepodaří. Druhá půlka odpovědi: Čtu si výroky zeleného ministra hospodářství Německa Roberta Habecka a vidím, že těmto lidem pomoci není. Oni melou svoje, jako by se nechumelilo. Za tohoto politického rozložení je to neřešitelné. V polském Davosu, v Karpaczi, vystoupil minulý týden s úvodním projevem premiér Mateusz Morawiecki. Udělal na mě dobrý dojem, je to kultivovaný člověk, nikoho takového my ve vládě nemáme. Zaujalo mě, když řekl, že klimatická politika EU pokračuje, jakoby se nic nedělo. Dodal, že je to nepřijatelné. Mluvil velmi racionálně: že se něco stalo a něco se děje, a že dosavadní politika musí být opuštěna.

Morawiecki je jako my ze středovýchodní Evropy. Ze západní Evropy se zatím podobné hlasy téměř neozývají, tam nespokojenost na vládní úrovni zatím nepřeskočila.

Vysvětlení je známé a triviální: tyto země neprožily komunismus, netuší, k čemu to vede. Myslí si, že zelená ideologie, tento komunismus dneška, nás nebude nic stát. Stejnou chybu udělali klasičtí komunisté a marxisté v minulém století. Nové generace si to musejí asi znovu prožít. Doufejme, že my, kteří jsme komunismus prožili, budeme trošku rozumnější. Ačkoliv při pohledu na naši pětikoalici pochybuji.

Vyhlížíte pomoc v ulici?

Nevím. Já například nezkoumám, jestli lidé na Václavském náměstí bylo 70 nebo 100 tisíc. Ale Fiala svou směšnou poznámkou, že to byli Putinovci, kdo tu demonstraci organizoval, poztrácel poslední zbytky kreditu. Jasně předvedl, že nerozumí lidem, že mezi ně nikdy nepatřil a nepatří. Dokud byl profesorem, tak to nevadilo. Když je premiérem, tak je to tragédie pro celou zemi.

Fakt je ten, že část organizátorů si na Fialova slova úplně nabíhala. Když svolavatelé avizují, že vedle cen energetiky bude řešit příslušnost k vojenským pakům, tak taky nevím.

Já nejsem stoupencem akcí tohoto typu, mám rád standardní politiku. Za druhé, 81letý člověk nemusí stát na náměstí. Když jsem loni promluvil na proticovidovské demonstraci na Staroměstském náměstí, tam se mně to zdálo sevřenější, cílenější, údernější. Toto se mi zdálo trochu moc široké. Netuším, kdo jsou organizátoři. Nicméně mi píše spousta lidí, abych dopad této demonstrace nepodceňoval, že se sice asi nestane cosi hned, ale že to strašně povzbudilo lidi, co sedí ve svém domečku na okraji města nebo v malé vesnici, že nejsou sami, když si myslí tohle. Že jich je obrovská masa schopná zaplnit Václavské náměstí. V tomto smyslu ta demonstrace pro řadu lidí byla povzbuzením. ■

Energetika: Pojmenujme příčinu nouze

Ladislav Jaki
člen správní rady IVK

Hoří nám už střecha nad hlavou? Tedy co se týče dostupnosti energií pro české hospodářství i domácnosti? Ještě úplně ne, ale doutná povážlivě.

Časem se neodvratně pomalu rozhoří, pokud se vláda bude chovat pasivně a nechá střechu doutnat dál. Nebo se

Splašená a vylekaná vláda chce honem konat, sahá však po těch nejhlupejších nápadech, jaké ve veřejnosti létají.

střecha rozhoří okamžitě a hned velikým plamenem, jestli se vláda zachová sice aktivně, ale zvolí naprosto chybné a tím ve výsledku kontraproduktivní recepty, které zafungují, jako kdyby střechu rovnou polila benzínem.

Náš pan premiér se sice nedávno postavil vůči cenami energií znepokojeným obča-

nům drze, pohrdlivě, hloupě a blazeovaně, jako kdyby na problém kašlal a nám tedy hrozil scénář postupného vznícení. Jenže další výroky jeho garnitury vypovídají spíš o tom, že splašená a vylekaná vláda chce honem konat, sahá však po těch nejhlupejších nápadech, jaké ve veřejnosti létají. Takže hořet asi začne rychle a pořádně.

Vláda říká, že za rostoucími cenami energie je válka na Ukrajině. Spoléhá na naši krátkou paměť. Ale my si přece pamatujeme, že růst cen a krachy energetických distributorů začal dominovým efektem už loni.

Ano, vláda se podle všeho přeci jen probudila, zjistila, že v zemi panuje dražota a že zdvižené ceny energií mohou brzy získat velmi zásadní společenský a politický destruktivní potenciál. Takže už i tahle vláda pochopila, že je třeba okamžitě konat. Jenomže aby její konání mělo nějaký podstatný kladný dopad, musí vycházet ze správného pojmenování příčin současné cenové krize. Ale nic nenasvědčuje tomu, že ke správnému pojmenování vláda — došla.

Vláda říká, že za rostoucími cenami energií je válka na Ukrajině. Spoléhá na naši krátkou paměť. Ale my si přece pamatujeme, že růst cen a krachy energetických distributorů začal dominovým efektem už loni. A dále: copak u nás je výroba elektřiny tolik závislá na ceně dovážených surovin? Zatím tolik není. Z plynu se u nás vyrábí asi devět procent proudů. Skoro čtyřicet procent elektřiny vyrábíme z našeho hnědého uhlí. Víc než třetinu vyrábíme v našich jaderných elektrárnách.

Z plynu se u nás vyrábí asi devět procent proudů. Skoro čtyřicet procent elektřiny vyrábíme z našeho hnědého uhlí. Víc než třetinu vyrábíme v našich jaderných elektrárnách.

Pokud by vláda myslela vážně svá slova o tom, že za energetickou dražotou stojí válka, musela by nabízet jediné řešení: maximálně napomoci co nejrychlejšímu ukončení bojů a nastolení míru. A ukončení sankcí. Ale to vláda nechystá, takže ani ona v tomto ohledu nevěří vlastním slovům. Vláda totiž navrhuje regulaci marží a ceno-

Předseda francouzských klimatických realistů Rittaud na návštěvě v IVK

Benoît Rittaud je francouzský matematik, učitel a výzkumný pracovník v oblasti matematiky. Přednáší na Univerzitě Paříž 13 v laboratoři analýzy, geometrie a aplikací (Institut Galilée). Je ale, a to byl hlavní důvod jeho návštěvy v IVK, také předsedou Asociace klimatických realistů ve Francii (l'Association des Climato-Réalistes). Pan Rittaud se na začátku září účastnil vědecké konference pořádané jednou z pražských vysokých škol, čehož jsme využili, abychom jej pozvali k seznámení se s názory francouzských klimatických realistů a také v aktuálním kontextu doby k diskusi o nich.

Samo seznámení se s existencí a cíli Sdružení klimatických realistů bylo zajímavé. Pan Rittaud přítomným vysvětlil, že „smyslem existence Association des Climato-Réalistes je podporovat otevřenou a svobodnou diskusi o změnách klimatu a souvisejících společenských a environmentálních otázkách podporou vyjadřování přesných a podložených názorů ve všech formách, zvýšit povědomí občanů o otázkách klimatu a o energetických politikách prováděných ve jménu boje proti globálnímu oteplování“. Asociace je

apolitická, jak opakovaně zdůraznil pan Rittaud, a zcela svobodná ve vyjadřování svých myšlenek. Klade důraz na šíření spolehlivých informací získaných ze seriózních zdrojů. Má několik stovek aktivních členů, mnoho z nich z vědecké a vysokoškolské komunity, snaží se racionálně ovlivňovat – „v mezích možnosti“ – tamní debatu na téma klimatických změn.

Benoît Rittaud si s přítomnými rozuměl hned v úvodní diskusi o postojích k jaderné energetice. Podrobně se zabýval rozborem dnešní francouzské politické scény a jejich názorů na aktuální energetickou krizi v Evropě. Zdálo se nám, že jeho postřehy k francouzským postojům i výhledy jsou optimističtější, než ty naše. Vysvětlujeme si to nejen tím, že francouzská politika je aktivnější a pružnější v hledání schůdných řešení (což jí umožňuje například fakt, že 75 % elektřiny získává z vlastních jaderných elektráren), ale také tím, že Francie je stále jednou z politicky na Bruselu nezávislejších evropských zemí, což jejím politikům umožňuje v Evropské unii prosazovat národní zájmy. V tomto kontextu se nám, Čechům, nabízí příklad, že by snad i leccos prosadit šlo, kdyby

k tomu měla česká politika odvahy, a kdyby sama sebe vazalsky a dobrovolně nepodřizovala německým vlivům a zájmům.

Benoît Rittaud se zamyslel, ani v tom se od přítomných nelišil, nad rolí vědců – klimatologů v debatě o klimatických změnách. Jeho názor, že „by se měli důsledněji věnovat vědě, ne hledání dobra“, je zcela přesvědčivý a námi sdílený. Předseda francouzské Asociace klimatických realistů také souhlasil s názorem jednoho z diskutujících, že „je-li tu klimatická změna, neměli bychom s ní nesmyslně bojovat, ale adaptovat se“.

Téměř dvě hodiny trvající diskuse byla živá a zajímavá. Netýkala se výhradně „klimatické“ problematiky, rozebírala širší politické kontexty, neboť bez vážných změn v politickém myšlení jsou naděje na vítězství zdravého rozumu minimální.

Institut Václava Klause přivítal nabídku předsedy francouzských klimatických realistů k další spolupráci a pana Rittauda pozval k další návštěvě při nejbližší vhodné příležitosti.

Ivo Strejček
5. 9. 2022

vé stropy. Takže za pravou příčinu drahoty považuje nedostatečné konkurenční prostředí na trhu s energiemi a nenasytost distribučních firem. A copak to jsou věci, které platí až dnes? Před lety platily také a žádná cenová exploze se nekonala. Tedy opět nepravda.

Pokud by vláda myslela vážně svá slova o tom, že za energetickou drahotou stojí válka, musela by nabízet jediné řešení: maximálně napomoci co nejrychlejšímu ukončení bojů a nastolení míru.

Tak co se za poslední roky změnilo? Zásadně akcelerovala zběsilá politika EU v boji proti podnebí. Omezení počtu vydávaných emisních povolenek vyvolalo jejich raketový – trojnásobný – růst, což si ostatně zelení radikálové přáli. Zvýšily se poplatky na tzv. obnovitelné zdroje. A vlády zemí EU hromadně přikročily k sebevražednému omezení dosavadních fungujících zdrojů energie. Tady je příčina drahoty, jen tady leží řešení.

Co je tedy nutno udělat? Přiznat, že za zběsilým růstem cen energií může nesmyslný boj s podnebí. A následně podle toho konat:

- Zrušit poplatky na „obnovitelné“ zdroje a zrušit dotace na neefektivní solární a větrné kapacity.
- Zrušit politiku zavírání tepláren a elektráren na uhlí a tam, kde to jde, obnovit provoz zavřených. Znovuzahájit proces rekonstrukce, repase a remodernizace domácích uhelných energetických kapacit.

- Zrušit těžební limity a znovuootevřít uhelné doly nebo aspoň učinit první kroky tímto směrem.
- Vypovědět účast ČR na programu emisních povolenek.

Jen to jsou řešení mířící k pravé příčině energetické drahoty. Chce to ale odvalu a přestat si lhát. Vládou navrhovaná administrativní opatření ke zlepšení nepovedou. Regulace cen vždy a všude vedla k omezení nabídky. Není povinné nevýhodně prodávat. Elektřina bude levnější, akorát že nebude k dostání a bude se spotřebitelům vypínat. Zastropování cen energií povede jen a jen k blackoutům a k energii na příděl, k regulované spotřebě a k poruchám dodávek.

Nebo byl ruským agentem spíše ten, kdo nám vnutil účast na šíleném Green Dealu, v jehož důsledku se domácí zdroje vyražují, zdražují a nespolehlivost větrných a slunečních zdrojů se nahrazuje dovozem sibiřského plynu?

A nakonec si povězte, kdo je tady cizí agent a kdo naopak kope za domácí zájmy, za zájmy českých spotřebitelů a českých firem. Byl agentem ropných a plynových exportérů ten, kdo bojoval proti zvýhodňování solární a větrné energie? Byl jejich podporovatelem ten, kdo kritizoval umělou podporu elektromobility? Byl snad jejich fanouškem ten, kdo hájil využívání domácích efektivních zdrojů? Byl jejich spojencem ten, kdo podporoval dostavbu jaderných bloků?

Nebo byl ruským agentem spíše ten, kdo nám vnutil účast na šíleném Green Dealu,

v jehož důsledku se domácí zdroje vyražují, zdražují a nespolehlivost větrných a slunečních zdrojů se nahrazuje dovozem sibiřského plynu? Nebyl ruským agentem spíše ten, kdo oddaloval rozšíření Dukovan a Temelína? Nebyl agentem arabských šejků a ruských oligarchů ten, kdo pod zámlinkou ochrany životních prostředí nechal zničit celý systém uhelných tepláren a teplovodů z elektráren a výrobu tepla pro města učinil závislou na dovozovém plynu a mazutu?

Zvýšily se poplatky na tzv. obnovitelné zdroje. A vlády zemí EU hromadně přikročily k sebevražednému omezení dosavadních fungujících zdrojů energie.

Svého času se pravý Evropan poznal podle toho, že chtěl do Evropy masově dovážet miliony Afričanů a Arabů. A kdo chtěl Evropu více evropskou, ten byl prý protievropský. Nyní se bojovník s režimy, které kontrolovají roury na plyn a ropu, pozná podle toho, že podporuje demontáž domácích kapacit a posiluje závislost na importu, kdo tlačí na destrukci fungujících zdrojů, na jejich zatížení dodatečnými administrativními náklady a prosazuje energetický mix extrémně zranitelný a citlivý na výkyvy nejen počasí, ale i dostupnosti dováženého plynu a ropy. A pomahač těchto režimů se prý pozná podle toho, že naopak bojuje proti sebevražedné likvidaci vlastních domácích zdrojů energie.

Není to na hlavu postavené?

publikováno na serveru neviditelnypes.cz,
13. 9. 2022

Zastropování jako vysvobození?

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Všem dnešním deníkům a ostatním médiím dominuje informace o včerejším vládním rozhodnutí zastropovat ceny energií. Už samo slovo „zastropování“ zřejmě v lidech vzbudí pocit „ulehčení“, snad i „zabezpečení“ před všemu myslitelnému se vymykajícím cenám elektřiny, plynu a konec konců i nafty. Je ovšem pocit „zase bude dobře“ správný a je na místě? Není v důsledku ono zastropování pouze formou legalizace, akceptace podmínek, které nám vnutily „zelené“ politiky a následně nastavili producenti a distributoři energií? Vždyť pokud se před rokem obchodovala elektrická energie v cenách 50 euro/1 MWh

a „zastropování“ se pohybuje kolem 200 euro/1MWh, pak nám elementární počty říkají, že naše „vládou ochráněné“ účty za elektřinu budou prostě čtyřikrát vyšší. To máme brát jako vysvobození?

Není v důsledku ono zastropování pouze formou legalizace, akceptace podmínek, které nám vnutily „zelené“ politiky a následně nastavili producenti a distributoři energií?

Zastropování cen není žádná spása. Je to vytváření dalších nerovnováh v ekonomice. Je to další proinflační impuls. Umělá manipulace s cenou je opuštění základní informační kotvy na trhu, kterou cena je. Že se asi o trhu s energiemi mluvit nedá, neboť jeho dnešní podoba je výsledkem politických manipulací, je dávno jasné. A přesto rezignace na cenu jako informací

nám brání hledat pravé příčiny, proč ceny takhle blázní. Někdo bude mít snadnou odpověď: válka na Ukrajině. To sice souvisí, ale odpovědí není, neboť ceny energií

Zastropování cen není žádná spása. Je to vytváření dalších nerovnováh v ekonomice. Je to další proinflační impuls.

začaly prudce stoupat vzhůru dávno před ruskou invazí. Skutečnou příčinou je „boj za klima“, snaha o „bezuhlíkovou Evropu“, což se ale říkat nesmí. Takže pokud proti takovým fantasmagoriím neprotestujeme a nebráníme se jim, pak je naší povinností trpělivě – až k chudobě – snášet důsledky prostředí znetvořeného klimatickými politiky. Aktuální ceny energií jsou informací, jejíž poselství evropská společnost nemá odvahu pochopit a tedy i řešit: ▶

jsou důsledkem Green Dealu a revoluční cesty k „beztřídní klimaticky neutrální společnosti“.

Snadnější chápání současných ekonomických a společenských problémů – opět neomylně hloupě – nabídla předsedkyně sněmovny Pekarová Adamová. V svém pro-

pagandistickém rozhovoru pro Lidové noviny řekla: „... chci poprosit lidi, aby ... spotřebovávali co nejméně plynu, protože jeho spotřebou pomáháme financovat Putinovi jeho běsnění na Ukrajině. I tak můžeme přispět k tomu, abychom v co nejkratší době odstranili celou příčinu – válku.“ Ergo, až

skončí válka na Ukrajině, bude odstraněna veškerá příčina dnešních strastí? A takhle jednoduché to někteří lidé mají. Hrůza je, že současně rozhodují o našich osudech a ještě se u toho tváří, jak jsou nenahraditelně geniální.

úterní glosa Ivo Strejčka, 13. 9. 2022

Glosa povolební

Jiří Weigl

výkonný ředitel IVK

Komunální a první kolo senátních voleb skončily v sobotu v noci a od té doby se objevila řada analýz a názorů na jejich výsledky, a proto jen telegraficky:

– Nešlo o referendum o dnešní vládě, jak se volby snažila prezentovat opozice. Účast 46 procent svědčí o tom, že volby nebyly zoufalým protestem mas zbídačelých občanů proti útlaku a ignoranci vlády, ale víceméně standardním měřením sil uprostřed volebního období, kdy nespokojenost s vládou začíná být viditelná a opozice sílí. Prostě „midterm elections“.

– Ukazuje se, že přes veškeré katastrofické scénáře a usilovné šíření paniky většina obyvatel zatím dopady inflace a exploze cen energií silněji nepocítila.

– Volby však přesto byly největším průzkumem politických preferencí občanů, jaký si lze představit. Z tohoto hlediska lze vyvozovat obecně závěry, i když volební výsledky byly pochopitelně silně ovlivněny různorodou komunální problematikou.

– Vítězem voleb bylo hnutí ANO, které ovládlo velkou většinu statutárních měst, včetně některých dávných bašt ODS, posí-

lilo v Praze a má nakročeno k velkému posílení v Senátu.

– ANO se stalo jasným hegemonem levice, na úkor tradičních levicových stran ČSSD a KSČM, které totálně vyhořely. Většinového levicového voliče nedokáže oslovit ani moderní pokroková extrémistická levice v podání pirátů a zelených. I ty lze v těchto volbách počítat k poraženým.

– Posílila i ostrakizovaná SPD, zatímco nové konkurenční subjekty usilující o podobného voliče na úspěch nebyly schopné dosáhnout.

– Vládní koalice prakticky všude oslabila a budoucnost jí dává malou naději na rehabilitaci v očích voličů. Bezradnost, personální prázdnota a poslušnost navenek nedávají naději na zlepšení.

Vítězem voleb bylo hnutí ANO, které ovládlo velkou většinu statutárních měst, včetně některých dávných bašt ODS.

– Druhé kolo senátních voleb v této situaci sotva přinese opakování minulých voleb, kdy kandidáti tehdy vládního ANO podlehli drtivě opozici. Dnes mají opoziční výhodu oni. Těžkou obhajobu bude mít proto i předseda Senátu Vystrčil, i když jeho vede-

ní dnes vypadá přesvědčivě (v tomto názoru jsem ale v IVK v menšině).

– Pro politické poměry u nás bohužel platí – „bude hůř“. Všechny vnější vlivy – politika EU, situace na Ukrajině, vývoj světového hospodářství – budou negativně působit na domácí situaci. Čeká nás hospodářská krize a pravděpodobně silící politická nestabilita.

Posílila i ostrakizovaná SPD, zatímco nové konkurenční subjekty usilující o podobného voliče na úspěch nebyly schopné dosáhnout.

Minulý týden bez většího zájmu našich médií proběhly komunální volby v Rusku. Drtivě v nich zvítězily provládní síly a oslabila opozice. Za povšimnutí stojí, že se v nich, stejně jako v referendech na okupované Ukrajině, používalo velmi státními orgány doporučené internetové hlasování. Všichni naši komentátoři a pozorovatelé se shodli, že právě tento způsob hlasování umožňuje manipulaci a podvody. Dobře si to zapamatujme, až nám zase budou za chvíli tvrdit, jak je internetové a korespondenční hlasování skvělé a bezpečné a kde všude ho mají.

pondělní glosa Jiřího Weigla, 26. 9. 2022

Budoucnost už začala

Václav Klaus

Když se ohlédnu za rokem, který uplynul od minulého setkání v Karpaczi, vidím tři hlavní změny:

Málokdo ví, že Česká republika a Polsko jsou první dvě země v celosvětovém žebříčku v počtu ukrajinských uprchlíků na hlavu.

1. Evropskou unií vyvolaný Zelený úděl, který je opravdu víc údělem než „dealem“

(tedy „handlem“), začal být intenzivně pocítován miliony Evropanů. Jeho důsledky se projevíly v totálním rozvratu evropského trhu s energiemi a v minulosti neznámém

Evropskou unií vyvolaný Zelený úděl, který je opravdu víc údělem než „dealem“ (tedy „handlem“), začal být intenzivně pocítován miliony Evropanů.

poškození našich ekonomik, životní úrovně a sociálních systémů;

2. V loňském září jsme neočekávali tragickou a zničující ruskou agresí způsobenou ukrajinskou válkou. Dnes vidíme, že tato poněkud zvláštní válka bude dlouhá a zasáhne všechny sféry našich životů. Věnuji

se jí jiné panely tohoto fóra, nebudu to tedy rozvíjet. Ukrajinci si ji nezasloužili a musím dodat – v Polsku poněkud politicky nekorektně – že si ji nezasloužili ani obyčejní Rusové. Nezasloužili si ji ale ani země v sousedství, jako Polsko a Česká republika. Málokdo ví, že Česká republika a Polsko jsou první dvě země v celosvětovém žebříčku v počtu ukrajinských uprchlíků na hlavu;

3. Vlády a centrální banky v západní Evropě a Americe v poslední více než dekádě intenzivně „investovaly“ do vzniku inflace, až se jim nakonec podařilo inflaci vyrobít. Poslední data ukazují míru inflace v České republice ve výši 17,5%. Je to nejvyšší míra inflace, jakou jakýkoli žijící člověk v naší zemi pocítil na vlastní kůži. Jako vždy je inflace velký ničitel a velký redistributor. Ani

tentokrát to nebude jiné. Důsledky této inflace pozmění naši budoucnost.

Zcela souhlasím s myšlenkou, která je skryta v názvu tohoto panelu: „Budoucnost začíná dnes“. Dovolím si připomenout, že jsem v roce 2009 napsal knihu s názvem „Kde začíná zítřek“. Byla vydána v několika jazycích, v roce 2011 dokonce i v Polsku pod názvem „Gdzie zaczyna się jutro“. Mým hlavním argumentem bylo, že zítřek začal už předevčírem (tedy v komunistické éře) a všera (tedy v naší transformační éře). Zítřek je samozřejmě také formován dneškem. Tím jsem chtěl zdůraznit, že žijeme v kontinuu více, než si myslíme a možná více, než by se nám líbilo. Nežijeme v oddělených časových momentech.

Vlády a centrální banky v západní Evropě a Americe v poslední více než dekádě intenzivně „investovaly“ do vzniku inflace, až se jim nakonec podařilo inflaci vyrobít.

Co se týče druhé části názvu panelu, musím mírně nesouhlasit. Nemyslím si, že vstupujeme do post-pandemického svě-

Filip Šebesta
Institut Václava Klause

Spojené království, to byla pro mne, stejně jako pro mnoho generací starších i mladších, královna. Její silueta je pro nás srostlá s představou staré dobré Anglie. Vybavují si hodiny angličtiny na základní škole a třídu vyzdobenou v té době fotografiemi Londýna a Británie přelomu osmdesátých a devadesátých let, Buckinghamský palác, strážé v medvědech čapkách a samozřejmě královnu – *The Queen*. Odchází s ní další kus světa, jak jsme jej znali a vnímali. Většina z nás nikoho jiného na britském trůnu nezažila. Když se řeklo královna, nebylo třeba dodávat nic dalšího. Všichni jsme si vybavili právě Alžbětu II., i když královen byla za jejího požehnaného života v Evropě celá řada. S královnou odchází jedna z jistot a kotev tohoto světa. Světa, který se zejména dnes tak překotně a divoce mění. Mnozí mají – oprávněně – za to, že nikoli k lepšímu. Nejsem žádným zarytým monarchistou, ale přesto mám pocit, že si nechci odpustit těchto pár slov.

Instituce monarchy ve Spojeném království nemizí, nicméně královna Alžběta II. ji pro většinu žijících ztělesňovala díky své dlouhé vládě zřejmě víc než kdokoli před ní. Královna byla zkrátka fenomén. Nejdéle

ta. Může to být svět post-pandemický, ale v každém případě to bude svět post-demokratický. To je horší. Covid asi bude méně častý a méně nebezpečný, ale kovidismus, což je specifický způsob pohledu na svět, speciální neliberální ideologie, kterou nám přinesl covid, tu s námi je a bohužel zůstane. Protagonisté této ideologie pochopili, že dostali do rukou mimořádně mocný nástroj, jak vládnout v post-demokratickém světě, jak nás řídit a ovládat. My, kteří jsme prožili komunismus, to cítíme velmi silně.

Trochu nečekaně rychlé a snadné vítězství této ideologie po celém světě naznačuje, že už pro ni byla v minulých desetiletích na Západě připravena velmi „úrodná“ půda. Byla připravena radikálním environmentalismem, multikulturalismem, transnacionalismem, agresivním genderismem, human-rightismem a dalšími podobnými postoji. To všechno definuje náš současný svět a jeho budoucnost daleko více, než si myslíme. Přesouvali bychom se do post-demokratického světa i bez covidové pandemie. Covid to pouze usnadnil.

Naše budoucnost nevypadá dobře. Němci mají rčení „Optimismus ist Pflicht“, optimismus je povinností. Poláci to překládají

„Optymizm jest obowiazkowy“. Tento výrok, tuto staromilsky znějící moudrost, mám rád. Ale neměli bychom si ji plést s naivností. Takové nebezpečí bohužel hrozí.

Covid asi bude méně častý a méně nebezpečný, ale kovidismus, což je specifický způsob pohledu na svět, speciální neliberální ideologie, kterou nám přinesl covid, tu s námi je a bohužel zůstane.

Řekl jsem, že v těchto dnech není moc důvodů k optimismu. Připravme se na to, že bude budoucnost obtížná, že bude v mnoha ohledech jiná – a evidentně horší – než relativně „zlatá léta“ našich prvních postkomunistických desetiletí. Mluvit o tom je jedním z důvodů být zde. Polský pohled může být jiný, ale já si troufám tvrdit, že mnoho mých českých spoluobčanů se na to dívá tímto způsobem.

XXXI. Ekonomické fórum, Karpacz, plenární diskuse „Budoucnost začíná dnes: Utváření postpandemického řádu“, 7. 9. 2022 (překlad anglické verze).

To byla královna

sloužící britský monarcha. V éře moderního zdravotnictví, kdy na trůny zpravidla nastupují děti po brzkém úmrtí svých rodičů, vlastně i fakticky nejdéle sloužící monarcha vůbec (nejdéle vládnoucí francouzský Král Slunce Ludvík XIV. nastupoval na trůn jako čtyřletý chlapec). „Náš“ císař František Josef

S královnou odchází jedna z jistot a kotev tohoto světa. Světa, který se zejména dnes tak překotně a divoce mění. Mnozí mají – oprávněně – za to, že nikoli k lepšímu.

l., který se stal díky své dlouhé vládě zosobněním c. a k. monarchie, vládl o tři roky méně než královna.

Pro následovníky tak nebude jednoduché se s jejím dědictvím vyrovnat. A to ani navzdory tomu, že byli, na rozdíl od královny Alžběty, na svůj úkol od narození připravováni. Peripetie nástupnictví na britský trůn a abdikace jejího strýce krále Eduarda VIII. je, i díky vynikajícímu filmu *Králova řeč* a neméně zdařilému seriálu *Koruna*, všeobecně známá.

Její silueta je pro nás srostlá s představou staré dobré Anglie.

Proměna světa za života i panování královny Alžběty II. byla neuvěřitelná. Možná radikálnější, než jakou zažil kdokoli z jejích předchůdců. Uměla se s ní vyrovnat a zá-

Předplatné IVK

instit
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, newslettery plus, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.

Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz

roveň s pokorou trvat na tradicích a hodnotách svých předků. Z panovnického hlediska byla bezesporu jednou z největších výzev ta, na níž se u nás často zapomíná. Byla jí proměna toho, co ještě zbylo z Britského impéria, z oné „říše, nad kterou slunce nezapadalo“, v Commonwealth of Nations, ve Společenství národů, tedy ve volné sdružení Spojeného království s jeho bývalými dominiemi a koloniemi. Podstatná část procesu dekolonizace někdejšího Britského impéria a zejména navázání nové spolupráce a konstituování nových vztahů s bývalými koloniemi spadá právě do období vlády královny Alžběty II.

Proměna světa za života i panování královny Alžběty II. byla neuvěřitelná. Možná radikálnější, než jakou zažil kdokoli z jejich předchůdců. Uměla se s ní vyrovnat a zároveň s pokorou trvat na tradicích a hodnotách svých předků.

Ale svět se za jejího života proměnil samozřejmě i v obecnější rovině. Připomíná se, že prvním premiérem britské panovnice byl v okamžiku jejího nástupu na trůn v roce 1952 Winston Churchill a že jich jmenovala celkem patnáct, stejně jako se skloňuje počet amerických prezidentů, kteří se za její vlády vystřídali v Bílém domě. Na Pražském hradě jich za tu dobu pobývalo osm. V okamžiku jejího narození vedl vládu Jeho Veličenstva Jiřího V., dědečka královny Alžběty II., konzervativní premiér Stanley Baldwin. Do nástupu v Čechách dobře známého Nevilla Chamberlaina zbývalo tehdy ještě více než deset let. Za její vlády se vystřídalo na svatopeterském stolci sedm papežů. Britská populace se zvětšila o bezmála 18 milionů, ekonomika se rozrostla asi pětinasobně, reálná ekonomická úroveň obyvatelstva vzrostla více než čtyřnásobně. Délka dožití narostla z 69 let v roce 1952 na dnešních dvaosmdesát. V roce kdy Alžběta II. nastoupila na trůn, byly máslo, slanina a maso po sedmi letech od konce války, stále ještě na příděl, pivo stálo pouhých 6 pencí. Za jejího života se ale také začalo létat do vesmíru, byl objeven penicilin, začalo a stihlo se přestat létat nadzvukovou rychlostí v Concordu, vznikla televize, počítač, internet i Netflix a miliony dalších věcí. Proměna světa a životů lidí byla zkrátka nesmírná.

Modernizace a pokrok jsou ošklivá bakelitová slova. Faktem ale zůstává, že královna dokázala provést velmi tradiční instituci, jakou bezesporu dědičný nárok na královský trůn je, érou, která víc než cokoli jiného volala po odhození starých nepotřebných hodnot a institucí, osvobození se od všeho a všech, a to i včetně základních morálních hodnot. Dnes tento společ-

enský nihilismus dosahuje úctyhodných rozměrů. Vše kolem nás se podivným způsobem hroutí a boří. Vše je možné popřít a relativizovat. Nic není bráno vážně. Nic neplatí. Udržet úctu a tradici k monarchii a jejímu panovníkovi nebylo proto vůbec samozřejmé.

Vše kolem nás se podivným způsobem hroutí a boří. Vše je možné popřít a relativizovat. Nic není bráno vážně. Nic neplatí. Udržet úctu a tradici k monarchii a jejímu panovníkovi nebylo proto vůbec samozřejmé.

Veřejná emocionální zdrženlivost královny, tolik odlišná od hysterie světa na antidepresivech, světa celebrit a exhibování na sociálních sítích, byla pro řadu lidí oporou. Královna velmi správně tušila, že Britové v královské rodině nechtějí mít jen další z mnoha zaměnitelných hvězdiček s jejich výstřelky a manýry. Ty se pochopitelně rodině pod drobnohledem britského bulváru zdaleka nevyhnuly. Ne všichni noví členové a členky královské rodiny zcela správně chápali, součástí jaké rodiny a instituce se sňatky s jejími členy stali. Ne všichni původní členové rodiny se dokázali službě oddat tak jako Alžběta II. Její neokázalá pracovitost a smysl pro trpělivou službu a povinnost symbolicky vyjádřené její aktivitou až do posledních dní, dalo by se říci takřka hodin života, kdy přijala

ve skotském sídle zámku Balmoral demisi premiéra Johnsona a jmenovala novou premiérku Liz Trussovou, byly velmi typické. Jedině tak dokázala vést a být živoucí inspirací, udržet étos středověké instituce i na počátku jednadvacátého století, udržet tradici živou.

Je nanejvýš symbolické, že velmi podobná slova vyjadřující respekt a úctu dnes zní z úst tak rozdílných osobností. Osobností, které se běžně neshodují téměř v ničem. Od jindy vždy drsného Trumpa, přes papeže Františka, Macrona až po Putina se Zelenským. I ono zvolání „král je mrtev, ať žije král“, ten aspekt smrti v nástupnictví někoho jiného, je pro nás v něčem jiný a netypický. Vidíme, že odchod královny Alžběty je odlišný od „běžného“ úmrtí státníka či jiné veřejně známé osobnosti. Dnešní dny nejsou totiž jen o zesnulé královně, ale i o jejím nástupci. Vzpomíná se, ale přirozeně se také hledí dopředu. Není žádné „teď

Její neokázalá pracovitost a smysl pro trpělivou službu a povinnost symbolicky vyjádřené její aktivitou až do posledních dní, dalo by se říci takřka hodin života, byly velmi typické.

se to nehodí“. V tom je možná ona jinakost, specifická síla a jistá konzervativní přitažlivost, nenápadný půvab monarchie.

zkrácená verze textu publikovaného na serveru blogosvet.cz, 10. 9. 2022

Václav Klaus navštívil 13. září 2022 město Brno. Besedoval zde se studenty 1. Německého zemského gymnázia a následně poobědval s místními podnikateli a členy Krajské hospodářské komory. V odpoledních hodinách vystoupil v prostorách Vily Löw Beer na setkání s občany, které bylo následováno společnou autogramiádou s Dr. Jiřím Weiglem. Návštěvu jihomoravského regionu zakončil bývalý prezident ve Vinařství Michlovský v obci Rakvice.